

NEMZETKÖZIESÍTÜNK

FELSŐOKTATÁSI INTÉZMÉNYEK
NEMZETKÖZIESÍTÉSI JÓ GYAKORLATAI

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

IMPRESSZUM

FELELŐS KIADÓ: Tordai Péter igazgató
GRAFIKAI TERVEZÉS, TÖRDELÉS: Vilimi Kata
SZERKESZTŐ: Győrpál Zsuzsanna
KIADJA a Tempus Közalapítvány, 2020.

Az interjúk készítésében közreműködtek:
Földváry Mónika, Harta Viktor, Hutter Marianna, Varga Zsuzsanna

ISBN 978-615-5319-70-9

Minden jog fenntartva.

Tempus Közalapítvány
1077 Budapest, Kéthly Anna tér 1.
Postacím: 1438 Budapest 70., Pf. 508.
Infó: (06 1) 237 1320
telefon: (06 1) 237 1300
fax: (06 1) 239 1329
e-mail: info@tpf.hu
internet: tka.hu, campusmundi.hu

A Tempus Közalapítvány minden pályázataival kapcsolatos információt, pályázati űrlapot, egyéb dokumentumot térítésmentesen bocsát az érdeklődők rendelkezésére, azok kereskedelmi forgalomba nem hozhatók.

A *Campus Mundi – felsőoktatási mobilitási és nemzetköziesítési program* című EFOP-3.4.2-VEKOP-15-2015-00001 azonosító számú projekt a Széchenyi 2020 program keretében, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg, a Tempus Közalapítvány kezelésében.

CAMPUS
MUNDI

campusmundi.hu

TEMPUS KÖZALAPÍTVÁNY

tartalom

5 BEVEZETÉS

6 Német és magyar diplomát is kaphatnak a villamosmérnökök

*Dr. Tevesz Gábor, Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem,
Villamosmérnöki és Informatikai Kar*

10 Kettős képzés hallgatói utánpótlással

Szóke Krisztina, Eszterházy Károly Egyetem

13 A közép-európai egyetemek könnyebben szót érthetnek egymással

Öhler Katalin, Eötvös Loránd Tudományegyetem

16 Magyar nyelv határok nélkül: hungarológiai együttműködés a V4-régióban

*Dr. Simona Kolmanova, Károly Egyetem (Csehország) és
Dr. Mészáros Andor, Eötvös Loránd Tudományegyetem*

19 Érdemes együttműködni a szomszédos országok egyetemeivel

Poór József, Selye János Egyetem (Szlovákia), Szent István Egyetem

23 Innovatív oktatási módszerekkel a nemzetköziesítésért

Alpár Vera Noémi, Károli Gáspár Református Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar

27 A nemzetköziség a mindennapok alapja a német nyelvű egyetemen

Slachta Krisztina, Andrássy Egyetem

30 Kihívások a külföldi hallgatók doktori képzésében

Levendovszky János, Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem

NEMZETKÖZIESÍTÉS TÖBBFÉLE MEGKÖZELÍTÉSBEN

BEVEZETÉS

A felsőoktatási intézményeknek folyamatosan új kihívásoknak kell megfelelniük, különösen igaz ez a nemzetközi versenyképesség vonatkozásában. Mit tehetnek az intézményvezetők, a nemzetközi koordinátorok és az oktatók az egyetemek nemzetköziesítése érdekében? Milyen, mások számára is adaptálható jó gyakorlatokat alakítottak már ki a magyarországi egyetemeken? Hogyan támogatják a felsőoktatási intézmények ilyen irányú tevékenységeit a különböző ösztöndíjprogramok?

A kötetben hazai egyetemek oktatói, nemzetközi koordinátorai és képviselői mutatják be saját jó gyakorlataikat, amelyek példaként szolgálhatnak a nemzetköziesítési kihívások megoldásában – legyen szó közép-kelet-európai regionális együttműködésekről; új oktatási módszerek, képzések és tananyagok hazai bevezetéséről; vagy a doktori iskolák nemzetközi versenypozíciójának javításáról.

A *Nemzetköziesítünk* című interjúkötet-sorozatunk 4. részében ezekből mutatunk be néhányat, bízva abban, hogy ezekkel az inspiráló példákkal további lendületet adhatunk az olvasóknak, és ezzel is hozzájárulhatunk ahhoz, hogy a magyar felsőoktatás az európai és Európán kívüli oktatási szintéren is egyre inkább láthatóvá, vonzóvá és versenyképessé váljon.

A SZERKESZTŐ

NÉMET ÉS MAGYAR DIPLOMÁT IS KAPHATNAK A VILLAMOSMÉRNÖKÖK

A Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem és a Karlsruhei Egyetem együttműködése több évtizedes közös múltra tekint vissza: 1992 óta oktatnak közösen hallgatókat német nyelvű mérnökképzés keretében. 2018 szeptemberétől viszont új szintre lépett az együttműködés: a német nyelvű képzésben kezdők tanulmányaik befejezésekor mindkét felsőoktatási intézmény diplomáját megszerzik. A két intézményben zajló *double degree*, ún. kettős képzésről **dr. Tevesz Gábor** egyetemi docenst, az oktatási ügyek dékáni megbízottját kérdeztük.

Honnan nőtt ki magát a kettős diplomát adó képzés?

A BME már az 1970-es évektől kötődött a Karlsruhei Technológiai Intézet (KIT) jogelődjéhez, a Karlsruhei Egyetemhez csere-együttműködések, kutatási szerződések formájában. Ebből nőtt ki magát az az oktatási együttműködés 1992-ben, melynek keretében a villamosmérnök és informatikus hallgatóinknak német nyelven kezdtük oktatni a saját standard képzési programjainkat, a magyar képzéseink egyfajta tükröképzéseként. A hallgatók ugyanazt a tantervet teljesítették, ugyanazt a tananyagot sajátították el, csak németül. A képzésre bárki jelentkezhetett, feltételként a jó német nyelvtudást írtuk elő. Négy féléven át németül folyt az oktatás a BME-n, az ötödik félévet a hallgatók a KIT-ben teljesítették, majd hazatérve, itthon fejezték be a képzést. Sikeres teljesítés esetén egy betétlap került a diplomájukba, melyet a BME és a KIT rektora is aláírt, s ami jó ajánlólevélnek számított utána a munkaerőpiacon.

Ez egy kis csoportos, szűk réteget megcélzó, egyfajta elitképzés volt, magasabb elvárásokkal, mint a magyar nyelvű képzésben: nem lehetett lemaradni, nem volt ismétlési lehe-

tőség, a mintatanterv szerint kellett haladni. Aki mégis lemaradt, az visszakérült a magyar nyelvű képzésbe, és ugyanúgy folytathatta tanulmányait, csak nem szerzett igazolást arról, hogy németül végezte az egyetemet.

A kettős diplomát adó képzés ötlete 2016-ban merült fel az eddig működő program továbbfejlesztéseként. Az ilyen képzés ritkaságszámba megy Magyarországon: az ebben résztvevők nem csupán belehallgatnak egy másik egyetem tantárgyaiba, hanem **tanulmányaik sikeres teljesítése esetén mindkét felsőoktatási intézmény diplomáját megszerzik a hallgatók**, mellyel az egyetemek igazolják az ő képzési szintjüknek megfelelő tudás megszerzését.

Mi volt a legnagyobb kihívás a double degree képzés megalkotásakor?

Az egyik fő kérdés az volt, miként tudjuk szinkronizálni a tanterveket úgy, hogy a két intézményben ne különböző évfolyamok legyenek, hanem a magyar hallgató ugyanabban a ritmusban tanuljon, mint német társai. Volt olyan tantárgy, amely így másik félévbe került, helyette beemeltünk másik két tárgyat a német tanterv mintájára. Ezek lényegében

Jóllehet 1000 kilométer van köztünk, de olyan, mintha a német és a magyar diákok egymás melletti tantermekben dolgoznának.

workshopok, amelyekhez a karlsruhei partner biztosít eszközöket. Ezekkel méréseket kell végezniük a hallgatóknak, szinkronban német társaikkal, akik ugyanezeket a feladatokat teljesítik. Az eredményt online felületen feltöltik a német egyetemnek, azaz a BME-s hallgatók tevékenysége fizikailag összehasonlítható a KIT hallgatóinak munkájával. Jóllehet 1000 kilométer van köztünk, de olyan, mintha a német és a magyar diákok egymás melletti tantermekben dolgoznának.

A folyamat végeredményeként olyan szinten összehangoltuk a magyar és a német tantervet, hogy gyakorlatilag párhuzamosan futunk a KIT-tel. 2018-ban megszületett a megállapodás a *double degree*-ről (kettős diplomáról), melyet a BME-ről elsőként a villamosmérnökök próbálhattak ki tavaly szeptembertől. A hallgatóink az első két félévben német nyelven folytatják tanulmányaikat a budapesti campuson, a vizsgákat is németül teljesítik. A harmadik és a negyedik félévüket már Karlsruhéban töltik ösztöndíjjal a KIT hallgatójaként, a német egyetem min-tatanterve szerint haladva. A kint teljesített

tantárgyakat elismeri a BME, így azok az itthoni tanulmányaik részét képezik. Az ötödik és hatodik, specializációs félévet ismét a BME-n hallgatják, ekkor magyarul zajlik a képzés, a hetedik, utolsó, szakdolgozatíró félévet pedig bármely intézményhez kapcsolódva teljesíthetik. Szakdolgozatukat a BME és a KIT is elbírálja, minősíti, záróvizsgát közös felügyelet alatt tesznek, ennek eredményeként pedig megszerezik mindkét intézmény BSc diplomáját.

A kettős diplomát a karlsruhei partnerintézmény hallgatói is megszerezhetik: ők a 4-6. félévüket teljesítik a Műegyetemen, majd eldönthetik, hol írják a szakdolgozatukat, így a magyar hallgatókhoz hasonlóan otthon vagy a BME-n is zárhatják a tanulmányaikat.

Hogyan kerülhet be egy leendő villamosmérnök a kettős diplomát adó képzésbe?

A BME közös képzésére azok a hallgatók jelentkezhetnek, akik bekerültek az államilag finanszírozott, magyar nyelvű villamosmérnök alapképzésünkre. A gólyákat a felvételi ponthatárok kihirdetése után értesítjük a lehetőségéről, egy közép- vagy felsőfokú német nyelvvizsgát kérünk tőlük. 2018 szeptemberében 19-en meg is próbálkoztak vele. Az első év végére 15-en maradtak, ők idén szeptembertől már a KIT-en folytatják tanulmányaikat.

Akik lemorzsolódtak – tanulmányi okokból vagy saját elhatározásból –, visszakerültek a magyar nyelvű képzésbe.

A magyar hallgatók a képzés során minimum egy évet Karlsruhéban töltenek. Kapnak-e segítséget a kint tartózkodáshoz?

Villamosmérnökeink Erasmus+ ösztöndíjjal tartózkodnak Németországban, emellett a KIT is támogatja őket: kollégiumot biztosít a magyar hallgatóknak, ami óriási segítség, az albérletszerzés ugyanis komoly nehézségekbe ütközhet. Emellett nagy német érdekltségű cégek is partnerek a double degree képzésben, ők ösztöndíjjal segítik a diákokat. Tudják ugyanis, hogy **egy speciálisan összeállított csapatról van szó, akik amellet, hogy potenciálisan jó szakemberek lesznek, még németül is folyékonyan beszélnek.** Villamosmérnökökre, informatikusokra hatalmas az igény, a cégek elemi érdeke, hogy támogassák azokat a jó képességű hallgatókat, akik aztán akár náluk is elkezdhetik a szakmai pályafutásukat.

... nagy német érdekltségű cégek is partnerek a double degree képzésben, ők ösztöndíjjal segítik a diákokat.

Mi teszi vonzóvá a karlsruhei partnerintézmény hallgatóinak a BME-t?

Ugyan harmonizáltuk a két egyetem képzését, vannak apró különbségek. A BME-n az alapképzés második felében nagy hangsúlyt fektetünk a gyakorlati ismeretekre, ami rendkívül eszköz- és oktatóigényes, komoly ráfordításokat igényel. Németországban az ilyen felépítésű képzés inkább a mesterképzésen jellemző.

Beszélhetünk-e távlati tervekről?

Egyelőre még messze vagyunk attól, hogy kiadjuk az első diplomákat a képzés végén, azonban hatalmas figyelem irányul a „tesztüzemet” kezdő villamosmérnökökre. **Amenyiben a képzés beváltja a hozzá fűzött reményeket, újabb szakok csatlakozhatnak,** és az elsők mintájára folytathatják majd tanulmányaikat a diákok. Szeretnénk, ha az államvizsgát a hallgatók a Műegyetemen és a KIT-en is letehetnék, tetszőlegesen megválasztva a felsőoktatási intézményt. Emellett mindkét intézmény nyitott a kettős diplomát adó alapképzés mintájára egy szinkronizált mesterképzés megalkotására is. ♦

KETTŐS KÉPZÉS HALLGATÓI UTÁNPÓTLÁSSAL

Mik az első lépései annak, ha egy kettős diplomát biztosító képzést szeretne beindítani egy magyar egyetem? Mi alapján érdemes partnerintézményt választani, és mikre érdemes figyelni az előkészítő munka során? Kiktől lehet segítséget kérni a jogszabályi háttér áttekintéséhez? **Szőke Krisztina**, az Eszterházy Károly Egyetem (EKE) kapcsolatfejlesztési koordinátora ezekről is mesélt saját intézményük tapasztalatai alapján.

Komoly összehangoló munka és rengeteg egyeztetés szükséges egy kettős diplomát adó képzés (ún. *double degree*) kidolgozásához – mondta Szőke Krisztina. Az EKE munkatársai az elmúlt időszakban maguk is tapasztalták a folyamat összetettségét: két éve azon dolgoznak, hogy egy olyan programtervező informatikus MSc képzést hozzanak létre, ami nemcsak, hogy angol nyelvű, de még kettős diplomát is ad. Ebben az intézmény partnere az osztrák (linzi) Johannes Kepler Egyetem (JKU). A közös munka eredményeként várhatóan jövő ősszel sikerül elindítani a mesterképzés első évfolyamát, amelynek keretén belül szoftvertechnológiára vagy adattudományra specializálódhatnak majd a hallgatók.

A HALLGATÓKTÓL AZ EGYETEMEKIG MINDENKI PROFITÁL

Szőke Krisztina elmondta, hogy nem véletlenül esett a választásuk a JKU-ra: az egyetemek között ugyanis korábban is volt kapcsolat. Például már van Erasmus+ együttműködésük, míg az EKE több oktatója személyesen is kötődik az osztrák egyetemhez, miután ott doktoráltak. Így talán nem véletlen, hogy a közös képzés ötlete éppen egy informális beszélgetésen merült fel.

A kettős diplomát adó képzés kidolgozása-kor az egyik legnehezebb feladat az volt, hogy

sikerüljön elérni: a két egyetem elképzelései találkozzanak, és az intézmények felsővezetői számára is elég vonzó terveket prezentáljanak ahhoz, hogy rábólintsanak a közös munkára. Az EKE számára azért volt fontos egy ilyen szak kidolgozása, mert hasonló mesterképzésük még nem volt, vagyis miután hallgatóik elvégezték az egyetem alapképzését, hiába szerették volna, nem tudták náluk folytatni tanulmányaikat.

Ami a JKU-t illeti: náluk már létezett a szak, ám a régió más egyetemeihez hasonlóan nekik is nehézségekbe ütközik a hallgatók utánpótlása. Utóbbi indoka, hogy demográfiai okokból náluk is egyre kevesebb a 18-20 éves fiatal, ráadásul közülük sokan Ausztria helyett inkább a németországi képzéseket választják. Vagyis míg az EKE a már meglévő – ráadásul magas presztízsű – képzés jó gyakorlataiból, tapasztalataiból meríthetett, addig a JKU-nak azért is megéri az országok közötti együttműködés, mert segíti a rendszeres hallgatói utánpótlást, ha fixen érkeznek diákok az EKE-ről az egyetemre. A képzés keretein belül ugyanis a hallgatóknak csak az összes kredit egyharmadát kötelező itthon teljesíteni, a többit Ausztriában is megszerezhetik. Ez a gyakorlatban azt fogja jelenteni, hogy **az első két-három félév elvégzése után már az osztrák egyetemen folytathatják tanulmányaikat**. Persze a diákoknak nem

...két éve azon dolgoznak, hogy egy olyan programtervező informatikus MSc képzést hozzanak létre, ami nemcsak, hogy angol nyelvű, de még kettős diplomát is ad.

kötelező élni a külföldi tanulás lehetőségével, hiszen senki sem kényszeríthető mobilitásra.

Szintén vonzó volt az egyetemeknek, hogy lehet racionalizálni a humán erőforrást: például az EKE-n akár egy JKU-s professzor is lehet a tantárgyfelelős, ehhez nem kell külön oktatót felvenniük.

Ezekon felül a szomszédos országok kooperációjából a hallgatók is profitálnak: ugyanis a JKU-n az EU-s tagországok diákjaitól nem kérnek tandíjat.

MINDEN APRÓ RÉSZLETRE FIGYELNI KELL

„Hosszadalmas, aprólékos egyeztetésre volt szükség az egyetemek kollégái között ahhoz, hogy a kettős diplomát adó képzés megszültesse” – mondta Szőke Krisztina. Például **nagy erőfeszítéseket kellett tenni ahhoz, hogy a két ország kreditrendszerét megtudják feleltetni egymásnak**. Ugyanis míg Ausztriában fél kreditek is léteznek, addig Magyarországon nem, idehaza a tárgyak kreditértékének egész számnak kell lennie. Végül úgy sikerült áthidalni a különbségeket, hogy több körös egyeztetéseket követően megalkottak egy összetett ekvivalencia-táblázatot, amelyből megállapítható, hogy melyik tárgy melyiknek feleltethető meg.

További eltérés az országok felsőoktatási rendszere között, hogy Ausztriában például nincsenek törzsanyagok. Ezeken felül sok más apró részletre kellett odafigyelni: például a szakdolgozat és bemeneti követelmények szabályozására. A helyzet komplexitását jól mutatja, hogy mire sikerült a végleges együttműködési megállapodást aláírni az intézményeknek, addigra annak már több mint húsz előzetes verzióját kellett átdolgozni.

A kapcsolatfejlesztési koordinátor arra is felhívta a figyelmet: számukra érdekes volt megtapasztalni, hogy ha valamilyen bizonytalanság volt a projekt körül, akkor a partnerek volt, hogy megjedtek, és attól tartottak, nehéz lesz továbblépni. Ám mikor az EKE-nek sikerült előállnia olyan megoldásokkal, amelyeket ők tovább tudtak kommunikálni a felsővezetőik felé, rögtön igen nagy lendületet kapott projekt.

Szintén **nagyban hozzájárult a kettős képzés kidolgozásához, hogy a környékbeli cégek mindkét országban egy olyan támogató nyilatkozatot írtak alá, amelyben vállalták: a jövőbeli diákoknak helyet biztosítanak majd a szakmai gyakorlatuk alatt**.

FONTOS A KÖLCSONÖS ELKÖTELEZŐDÉS

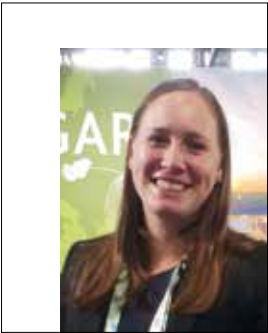
Szőke Krisztina tanácsa szerint azoknak az intézményeknek, akik szintén kettős diplomát adó képzés elindításában gondolkodnak, nem szabad megspórolni az aprólékos előkészítőmunkát, amelynek fontos velejárói a személyes találkozók vagy éppen a Skype-beszélgetések. „*Kisebb lépésekkel tudunk eljutni az egyre nagyobb célok felé*” – mondta.

Ugyancsak nélkülözhetetlen a két ország felsőoktatásának jogszabályi háttérét áttekinteni, és ha kell, az illetékes minisztérium vagy az Oktatási Hivatal segítségét kérni egy-egy kormányrendelet értelmezéséhez.

„*Fontos megtalálni a kölcsönösen előnyös helyzeteket, hogy a felek hosszú távon is elkötelezettek legyenek a közös munka iránt*” – tette hozzá Szőke Krisztina. Azt is javasolta, érdemes olyan partnerintézményt választani, amelyről az adott egyetem már tudja: jól működik velük a szakmai együttműködés. Éppen emiatt az EKE a jövőben más módon is szeretné megerősíteni az együttműködését a JKU-val: például egy közös CEEPUS hálózat létrehozását is tervezik. ♦

A KÖZÉP-EURÓPAI EGYETEMEK KÖNNYEBBEN SZÓT ÉRTHETNEK EGYMÁSSAL

Az Eötvös Loránd Tudományegyetem a közép-európai térség egyik legnagyobb múltú egyeteme. Ennek a státusznak megfelelően aktív kapcsolatot ápol a régió vezető felsőoktatási intézményeivel, és kiemelt figyelmet fordít a nemzetköziesítésre. Az elmúlt években három olyan stratégiai kezdeményezéshez is csatlakozott, ami a tudományos munkán túl közép-európai intézményeket fog át, és érdekképviseleti funkcióval rendelkezik. **Öhler Katalinnal**, az ELTE nemzetköziesítési projektvezetőjével az együttműködések hasonlóságairól és az intézmény életében betöltött jelentőségükről beszélgettünk.

Milyen kelet-közép-európai kapcsolatai vannak az ELTE-nek?

A nemzetközi kapcsolataink kiemelten fontosak számunkra, legyen szó Erasmus+ együttműködésekről, globális bilaterális kapcsolatokról, európai egyetemi hálózati tagságokról, vagy stratégiai partnerségekről. Utóbbiak legtöbb esetben nem kétoldalúak, hanem többoldalú, leginkább regionális szempontok mentén kialakult, aktív, főként közös kutatási projekteken és egyéb konkrét kezdeményezéseken alapuló partneri viszonyok.

Röviden bemutatva mi jellemzi ezeket az együttműködéseket?

A CENTRAL hálózatot (*Central European Network for Teaching and Research in Academic Liaison*) a berlini Humboldt Egyetem hozta létre, fő célja a tudásmegosztás, fiatal kutatók és közös kutatási projektek támogatása, többek között az oktatásmódszertan témakörében. Az együttműködés 2020-ig elsősorban német állami támogatásból működik, távlati működési lehetőségeinek felmérése jelenleg zajlik.

Régóta szoros kapcsolatokat ápolunk a Leuveni Katolikus Egyetemmel, s az ő kezde-

ményezésük a CELSA együttműködés (*Central Europe Leuven Strategic Alliance*), melyben az ELTE mellett a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem és a Semmelweis Egyetem vesz részt. Kisebb kezdeményezések mellett a fő célja olyan, leuveni részvétellel működő két- vagy többoldalú kutatási projektek támogatása, amelyekkel később sikerrel pályázhatnak európai kutatási projektekre.

Működésében és céljaiban az előzőektől eltér a *Central-European 7* (CE7), amely a LERU neves európai kutatóegyetemeket tömörítő hálózat kezdeményezéseként hét ilyen kutatóegyetemet fog össze Közép-Európából, célja a térség együttes érdekképviselése és a tudásmegosztás kutatási kérdésekben.

Ezek a programok mind stratégiai jellegűek, ami megmutatkozik abban is, hogy az egyes egyetemek hogyan kezelik őket, hiszen kiemelt forrás és aktivitás van mögöttük a tagok részéről. Míg a klasszikus európai hálózatokban inkább munkacsoportokban folyik a munka, ez a három szövetség sokkal inkább operatív jelleggel, konkrét projektek mentén működik.

A CENTRAL és a CELSA olyan stratégiai együttműködés, ahol ténylegesen folyik közös kutatás. Nyitott programok, kutatási alapok,

A közép-európai régióban az egyetemek hasonló környezetben, hasonló feltételekkel működnek, és hasonló problémákkal néznek szembe, hasonló lehetőségeik vannak. A közös múlt, történelem és kulturális örökség szintén meghatározza a viszonyt.

amelyekre az egyetem oktatói, kutatói és PhD-hallgatói pályázhatnak. A LERU CE7 neves közép-európai kutatóegyetemeket fog össze, de ez sokkal inkább egyfajta érdekképviselő, ahol nem mellesleg tudás és tapasztalat megosztása is folyik az egyetemek között. A LERU rendkívül aktív kommunikációt folytat az Európai Bizottsággal kutatási kérdésekben, miközben a tömörülés a tagjai érdekeit is közvetíti az európai döntéshozók felé. Az ELTE működési viszonyaiban ezt a hármat nem lehet teljesen együtt kezelni, más-más a lényegük.

Hogyan alakultak ki ezek az együttműködések?

A CENTRAL hálózatba a berlini Humboldt Egyetemtől 2014-ben érkezett partnerkereső szándék, de az egyetemeink együttműködése régebbre nyúlik vissza. Részben emiatt, amikor lehetőségük volt partnereket bevonni a kifejezetten német állami támogatással zajló, kelet-európai egyetemeket összefogó programba, akkor a prágai Károly Egyetem, a Bécsi Egyetem, a Varsói Egyetem mellett, akikkel szintén régi kapcsolatunk van, az ELTE helye is biztos volt.

Kissé más irányú a CELSA?

A CELSA a Leuveni Katolikus Egyetem kezdeményezése, és ők a fő finanszírozók is. Ez a hálózat szintén meghívásos alapon, közép-európai nagy múltú kutatóegyetemekből épül fel. Itt magyar tag még, ahogy említettem, a BME és a SE, de például a prágai Károly Egyetem is aktív részese, így van átfedés az együttműködések között. Végso-ron a LERU CE7 is így született meg, a leuveni egyetem közvetítésével.

Az intézmény nemzetköziesítési törekvéseinek tekintetében hogy értékelné a kifejezetten regionális, környező országokkal meglévő kapcsolatokat?

A közép-európai szintet tekintve ezek az együttműködések azt mutatják, hogy **az ELTE elismert tagja ennek a partneri rendszernek, és sok ilyen hálózatban egyedüli magyarországi intézményként vagyunk jelen, értelemszerűen nemcsak az ELTE-t, hanem az egész magyar felsőoktatást képviselve.** Igyekszünk ennek megfelelően aktívak és kezdeményezők lenni ezekben a partnerségekben, hálózatokban.

Miért gondolja úgy, hogy a nemzetköziesítésre regionális szinten is kifejezetten érdemes odafigyelni?

A nemzetköziesítés terén aktív egyetem növeli a láthatóságát, s ezzel együtt nyílnak meg a lehetőségek az intézmény előtt. Új projektekbe kapcsolódhat be, ami nemcsak az oktatók számára hasznos, de vonzóvá teszi a nemzetközi hallgatók előtt is. Egy regionális együttműködés esetében az érdekképviselőt mint szempontot is ki kell emelni. A közép-európai régióban az egyetemek hasonló környezetben, hasonló feltételekkel működnek, és hasonló problémákkal néznek szembe, hasonló lehetőségeik vannak. A közös múlt, történelem és kulturális örökség szintén meghatározza a viszonyt. Könnyebben szót értenek egymással, és mivel hasonló érdekeik is vannak, az együttműködések remek lehetőséget biztosítanak a közös fellépésre az oktatási, mobilitási munkán és kutatási projekteken túl. Az sem elhanyagolható szempont, hogy sokszor költséghatékonyabb lehet a térségből választani célintézményt, mint elutazni egy másik földrészre.

Bár ez ma még annyira nem látványos, de az oktatási piacon növekvő versenyben ez számíthat az egyetemválasztásnál?

Ha az alapszakra jelentkező diákoknál még nem is feltétlenül, a mesterszakos vagy PhD-hallgatóknak, illetve az oktatóknak, kutatóknak biztosan fontosak ezek az aspektusok, és tudatosan választanak abból a szempontból, hogy adott egyetem milyen helyen van a nemzetközi rangsorokban, milyen kapcsolatokkal rendelkezik, mennyire látható, milyen a nemzetközi beágyazottsága.

Mi a véleménye, hogyan lehetne ösztönözní az intézményeket, hogy tegyenek lépéseket a regionális együttműködések irányába?

Jelenleg az ELTE egyik kiemelkedő nemzetközi stratégiai célja az európai felsőoktatás változásait és új irányait követve, az *Európai Egyetemek* kezdeményezésben való részvétel. Emellett azonban továbbra is komoly figyelmet kapnak a hagyományos közép-európai stratégiai együttműködések, melyek a közös oktatási és kutatási lehetőségek mellett a térség egyetemeinek hatékony érdekképviselőt és a jó gyakorlatok megosztását is lehetővé teszik.

Ahhoz, hogy megismerjük ezeket a lehetőségeket, fontos, hogy a releváns szakmai konferenciákon, mint például amilyeneket a Tempus Közalapítvány szervez, érdemes ott lenni. Jó gyakorlatok, megoldásra váró problémák és hasznos tanácsok merülnek fel, s ilyenkor lehetőség van arra is, hogy kérdezzünk, tapasztalatokat, információkat szerezzünk, valamint kapcsolatokat építsünk. ♦

MAGYAR NYELV HATÁROK NÉLKÜL: HUNGAROLÓGIAI EGYÜTTMŰKÖDÉS A V4-RÉGIÓBAN

Példaértékű és jövőbe mutató, közép-európai szintű együttműködést valósítottak meg hat ország egyetemének hungarológia szakjai között prágai kezdeményezésre és Budapest aktív részvételével. A stratégiai partnerség nemcsak a kis nyelvi szakok csökkenő hallgatói létszámára nyújthat gyógyírt, de előrevetít egy lehetséges megoldást a hasonló problémával küzdő szakterületeknek is. Az együttműködésről az ötletgazda **Dr. Simona Kolmanovát**, a prágai Károly Egyetem docensét, és **Dr. Mészáros Andort**, az ELTE adjunktusát kérdeztük.

Miről van szó pontosan?

Mészáros Andor: A hungarológiai képzések speciális területnek számítanak, s kevés olyan együttműködés létezik, amely összehozná egymással a hallgatókat, oktatókat, és közös projektekre vagy tudományos, valamint tanulmányi összefogásra inspirálná őket. Ezért különösen nagy jelentősége van, hogy a CENTRAL projekt keretében a Humbolt Egyetem vezetésével sikerült az elmúlt öt évben megteremteni egy hungarológiai együttműködés alapjait Berlin, Bécs, Prága, Varsó és Budapest egyetemei között. Ennek mintegy folytatása az idén nyáron indult prágai kezdeményezés, amellyel a V4-es térség magyar, lengyel, szlovák és cseh szakosainak együttműködése valósulhat meg.

Hogyan és miért született meg az együttműködés ötlete éppen Csehországban?

Simona Kolmanová: Transzlatológiaiával, azaz fordítástudománnyal foglalkozom, és a CENTRAL projektben prágai koordinátorként veszek részt, ezért volt lehetőségem jobban megismerni és átlátni, hogy milyen típusú együttműködésre lenne szükség. Úgy láttam, hogy ebben a tudományágban a for-

dítások kulturális, szociológiai stb. szerepe közös nevező lehet szélesebb együttműködések megvalósításához. Azt is érzékeltem, hogy vannak hasonló kezdeményezések, de érthető módon inkább bilaterális alapon (ilyen például a lengyelországi magyar szakosok konferenciája), de igazából nincsen átjárás, nem igazán tudunk egymásról. Ez adta az ötletet, hogy egy V4-es transzlatológiai projektet kezdjek kidolgozni.

A kisebb nyelvszakokon a hallgatószám csökkenő tendenciát mutat. Ez magyar jelenség, vagy jellemzőnek mondható a környező országokban is?

Mészáros Andor: Talán nem túlzás azt mondani, hogy a közép-európai nyelvek képzései válságos időszakot élnek meg. Ez a szomszédos nyelvek hazai kis szakjaira éppúgy vonatkozik, mint a közép-európai egyetemek hungarológiai képzéseire. Alapvetően ennek a helyzetnek a megoldását kerestük, ez adta az indítóötletet is, s emiatt az együttműködésben is mindenki nagyon komoly stratégiai kérdésként kezeli. Az az elgondolásunk, hogy miért ne lehetne létrehozni egy regionális hálózatot magyar szakoknak? Hiszen ha létrejön egy ilyen hálózat, az több tucat hallgatót, oktatót és kutatót

... a nemzetközi cégek, illetve a diplomácia részéről nagy fogadókészség van az olyan agilis munkavállalókra, akiknek jó hely- és nyelvismeretük van a szomszédos országokban.

tud mozgatni. Ez egy hosszú távú terv, amelynek első lépése volt a CENTRAL projekt, a következő a jelenlegi visegrádi pályázat, és a célja a jövőben egy közös doktori képzés lehet.

A diploma versenyképességét tekintve milyen előnyökkel járhat egy ilyen partnerség?

Mészáros Andor: A hallgatószám csökkenése azért is érdekes, mert közben óriási kereslet van a nyelveket beszélő munkaerőre. Nagy a piaci igény az ilyen szakemberekre, a nemzetközi cégek, illetve a diplomácia részéről is nagy a fogadókészség az olyan agilis munkavállalókra, akiknek jó hely- és nyelvismeretük van a szomszédos országokban. Ambivalens, hogy miközben nagy az igény a kis filológiai szakokon végzett munkaerőre, éppen ezek a szakok küzdenek a leginkább a hallgatókért.

Ha valaki hasonló hálózatot kezdeményezne, mit javasolnának a számára?

Simona Kolmanová: Az a tapasztalatom, hogy az ilyen típusú, szélesebb együttműködésre

a nemzeti pályázati irodák nem igazán nyitottak, vagy sok esetben már létezőnek gondolják ezeket a kapcsolatokat. Fontos tudni, hogy a Visegrádi Alap, a Ceepus és az Erasmus+ is kínál lehetőségeket hasonló hálózatok létrehozására.

Mi az ELTE szerepe ebben az együttműködésben?

Mészáros Andor: Az ELTE alapvetően bázis, hiszen a külföldi magyar szakok diákjai magyar nyelvterületen dolgozhatnak, ami nagy vonzerővel bír számukra. Ez azért is fontos, mert azt figyeltük meg, hogy elég nehéz mobilitásra rávenni a hallgatókat, s ez nemcsak az ELTE-n új jelenség. Nagy energiát kell befektetni abba, hogy a diákok elmenjenek egy nemzetközi projektre. Erre tulajdonképpen ez a hungarológiai hálózat is jó válasz lehet, hiszen a hallgatók célzott tematikájú együttműködésen belül utazhatnak más egyetemekre, ahol magyar nyelvű fogadóközeg várja őket, és a szakmai gyakorlat szempontjából ez elég előnyös helyzet. Mindkét fél részére óriási potenciál van abban, hogy

érkezik egy diák, aki magyarként, hungarológia szakosként a magyar nyelvű kultúra közvetítését tanulja.

Milyen viszonyban vannak egymással a hálózat tagjai?

Mészáros Andor: Hat hungarológiai és más közép-európai nyelvszak vesz benne részt. A hálózatnak a személyessége is nagyon fontos. **Kicsi a szakterület, mindannyian ismerjük egymást, szoros munkakapcsolatban vagyunk, az ebből fakadó előnyöket, a kollegiális hangulatot maximálisan ki lehet használni.** Tudjuk, kinek mire van szüksége, miből ír éppen szakdolgozatot a diákja, s személyesen is meg tudjuk beszélni, hogy kinek melyik egyetem lenne a leghasznosabb, hol mit tud tanulni.

Milyen előnyöket remélnék a cseh diákok részére az együttműködésből?

Simona Kolmanová: A CENTRAL projekt rendezvényei kapcsán egyértelműen kiderült, hogy a hallgatókat nagyon ösztönzi egy ilyen

típusú együttműködés. Alaposabban megismerkednek egy másik hungarológiai hely „szellemével”, barátságokat kötnek, ötleteket, motivációt kapnak ahhoz, mit s hogyan lehetne ezen a területen csinálni. A most induló visegrádi (Nemzetközi Visegrádi Alap) projekt keretében szervezünk majd diákworkshopokat. Itt nemcsak a magyar szakosok lesznek – akik egy közös műhelyben összeülnek, hogy megbeszéljék a konkrét fordítási gondokat, érdekességeket, tapasztalatokat és lehetőségeket –, hanem lengyel, cseh, szlovák szakosok is a visegrádi országok különböző egyetemeiről. Vagyis mit remélünk? Ösztönzést a hungarológiával való foglalkozás iránt, nagyobb lehetőségeket a munkaerőpiacon, és nem utolsósorban a továbbtanuláshoz való motivációt, hiszen PhD-hallgatókra, s a jövődő „utánpótlásra” szükség van, ha a nyugdíjba vonulásunkkal nem akarjuk bezárni a szakot.

Mennyire lehet ezt a modellt adaptálni más területeken?

Mészáros Andor: Szerintem **a hálózat jó példa bármelyik visegrádi nyelvű filológiai szaknak.** Mindenhol azonos problémát okoz, hogy keveset tudunk a szomszédainkról. Fontosnak érzem, hogy éppen ezen a területen kezdjünk változtatni, hogy a lengyel, cseh, szlovák és magyar hallgatók találkozzanak egymással, legyen szorosabb kapcsolat közöttük.

Milyen jövőbeli lehetőségek állnak az együttműködés előtt?

Simona Kolmanová: Több helyen égető kérdés, hogy legyen hungarológiai PhD-képzés, ez pedig csak együttműködve lehetséges. Persze, szükség esetén más szakon (történel-

men, komparatistikán, általános nyelvészen stb.) is képezheti magát az illető, de szerintem ez nem megoldás arra, ha valóban jó minőségű hungarológiai oktatást szeretnénk a V4-régióban. Az együttműködés nemcsak motivációt, hanem konkurenciát is jelent, hiszen egy nagyobb régióban nyilván többen foglalkoznak ezzel a területtel.

Mészáros Andor: Ha ma egy varsói, hungarológia szakos hallgató PhD-zni szeretne, akkor a lengyel intézmény világirodalmi doktori programjában van erre lehetősége, ahol értelemszerűen nagyobb verseny van a helyekért, s a szakmai háttér sem annyira gazdag. **Egy önálló, célzott doktori programban részt venni, akár magyarországi konzulensekkel, egyedülálló lehetőség.** ♦

ÉRDEMES EGYÜTTMŰKÖDNI A SZOMSZÉDOS ORSZÁGOK EGYETEMEIVEL

A közép-kelet-európai régió országainak hagyományaiból, gazdasági fejlettségi szintjéből, és a korábbi gazdasági-politikai rendszer eltérő mértékű központosítottságából fakadóan kisebb-nagyobb fejlődésbeli különbségek figyelhetők meg az egyes országok felsőoktatási gyakorlatában. A globális, regionális és hazai trendek különbségei különösen látványosak az üzleti tudományok oktatásában, aminek a nemzetköziesítéséhez és kiteljesedéséhez több kezdeményezés is hozzájárulhat a jövőben. **Poór József fel**, a szlovákiai Selye János Egyetem és a Szent István Egyetem tanárával a közép- és kelet-európai, regionális együttműködések, közös oktatói és kutatói programok fontosságáról beszéltünk,

és arról, hogy miért fontos ez a hazai felsőoktatás versenyképességének növelése szempontjából.

Ha az üzleti tudományok oktatásának nemzetköziesedésére fókuszálunk, levonhatók bizonyos következtetések régiós szinten?

A közép- és kelet-európai régióban működő üzleti oktatást végző intézmények, szervezetek oktatási és kutatási gyakorlata a rendszerváltás óta országonként ugyan eltérő erejű befolyásoló tényezők, ösztönző erők hatására, de sokat változott, fejlődött. A felsőoktatásunk kérdéseit sok tekintetben meghatározó negyvenéves szocialista időszak közös vonásai a már több mint három évtizedes átalakulási periódus után is rányomják bélyegüket a mindennapok gyakorlatára.

Mégis, ha egy általános következtetést kívánunk levonni, milyen előnyökkel járhatnak a nemzetköziesítési folyamatok a magyar intézmények számára?

A nemzetköziesítésnek számos előnye van az oktatók szempontjából, elég csak a kap-

csolatépítésre, a nemzetközi ismeretek és nyelvtudás fejlesztésére, az oktatás és kutatás terén a hálózatépítésre gondolni. A hallgatók számára is előnyös, példaként tekintsünk az interkulturális kompetenciák és a nyelvtudás fejlesztésére. S meg kell említeni azt is, hogy **a régiós együttműködések sokféle lehetőséget kínálnak az intézmények számára.** A hazai intézmények sok esetben még mindig bátortalanok, amikor ki kell lépni a nemzetközi szintérre, ez a lépés mégis szükségszerű. Az ilyen jellegű nyitás kockázatokkal, de esetenként kudarccal is járhat, hiszen nagy az európai és a globális verseny. Sok az olyan tapasztalat, amely szerint jelentős támogatások elnyerésekor a nyugat-európai vezetősű konzorciumok a sikeresebbek.

Ha ez így van, a közép-európai intézmények mennyire jelentős hátrányból indulnak?

Nem hiszek abban, hogy lenéz minket a Nyugat, de a tapasztalat azt mutatja, hogy valamilyen szinten mégis így van. Tény, hogy infrastrukturálisan le vagyunk maradva, s a legtöbb tekintetben sokkal fejlettebbek a nyugat-európai felsőoktatási intézmények.

Mégis azt gondolom, hogy sok tekintetben több lehetőségünk is van például a szellemi tudás fejlesztésével vezető szerepet vállalni regionális szinten. Muszáj ebbe az irányba cselekedni, mert az egész térség menthetetlenül le fog maradni, ahogy elvándorolnak a tehetségek.

Mi jelentheti az áttörést?

Amennyiben a régióink intézményei összefogva, közösen tudnak fellépni, az komoly versenyelőnyt jelenthet.

Több hazai és szomszédos egyetemi intézményben is gyűjtött már tapasztalatot, és rálátása van a folyamatokra.

Előszörban közgazdász vagyok, menedzsment szemlélettel, és igen, jó rálátásom van a magyarországi, szlovákiai és romániai közgazdaságtudományi karokra. Az szerencsére bizakodásra ad okot, hogy az általam ismert intézmények már elindultak a nemzetköziesítés útján.

A magyarországi üzleti, gazdasági képzések tekintetében mi állapítható meg?

A regionális együttműködések maguktól értetődőek a legtöbb magyar egyetemen, hiszen a szomszédos országok egyetemeivel az együttműködésnek számos előnye van: a közelségük, hasonló kulturális-történelmi háttérük, ismerős intézményi működésük

mind vonzóak, ahogy a kedvezőbb költségek is. Mára több külföldi és magánegyetem, üzleti főiskola kínál idegen nyelvű képzést. Ez óhatatlanul azzal is jár, hogy egyre több külföldi hallgatót veszünk fel, nemcsak az orvosi, állatorvosi, de a gazdasági karokra is.

Ezek olyan globális trendek, amelyek itthon is jellemzőek?

Az egész világon van egy erős igény a nemzetköziesítésre a gazdasági karokon. A világunk globalizálódik, a nemzetközi porondon világméretű multinacionális vállalatok vannak, ők határozzák meg az üzleti életet. Ez természetesen az oktatásra és az oktatási igényekre is hatással van, erre a felsőoktatásnak is reagálnia kell, ha versenyképes képzést kíván kínálni a hallgatóinak. A diákok részéről is van egy egyre inkább erősödő igény, hogy nemzetközi szinten akarnak elhelyezkedni, boldogulni az életben. Tehát úgy gondolom, a nemzetköziesítés mára egyenesen létkérdéssé vált. Ahogy ma már egy vállalat problémájának megoldását nem lehet országok határán belül kezelni, van egy olyan érzésem, hogy nincs messze az idő, amikor egy

Amennyiben a régióink intézményei összefogva, közösen tudnak fellépni, az komoly versenyelőnyt jelenthet.

egyetem problémáját sem lehet máshogyan megoldani, csak nemzetközi összefogással.

Ha maradunk a vállalati hasonlatnál, milyen nemzetköziesítési lehetőségek állnak egy egyetem előtt?

Jelenleg ez leginkább úgy néz ki, hogy egy egyetem fogja magát, és megjelenik egy másik ország oktatási piacán. Ezt magyar intézmény esetében jellegzetesen a szomszédos országok határon túli magyar oktatási központok esetében, magyar-magyar együttműködések formájában lehet megfigyelni. A gyakorlatban a példa jellemzően az, hogy a magyar állam anyagilag támogatja a határon túl működő egyetemet, vagy egy magyar egyetem a közös kutatáson túl képzést is működtet.

Ezekben az együttműködésekben mire kerülnek hangsúlyok?

Szervezetileg a magyar egyetemek nem nagyon vannak jelen külföldön, a nemzetköziesítés a diákok és az oktatók, kutatók mozgásában merül ki, illetve az egyetemek közti hálózatokban. Ugyanakkor élénk a ha-

táron túli magyar nyelvű intézményekkel a kapcsolat, könnyen mozognak a hallgatók és oktatók kihelyezett képzésekre is. Magyarország meghirdette, hogy a Kárpát-medencében erősíti a magyar-magyar egyetemek közötti hálózatosodást, de egyelőre távolinak tűnik, hogy egy magyar egyetem három-négy külföldi országban is működjön. Erre egyébként jelenleg is nagyon sok lehetőség van az államközi ösztöndíjakban, a Nemzetközi Visegrádi Alap pályázataiban, de a CEEPUS csereprogram keretei között is.

Kinőhetik magukat a regionális szintről ezek az együttműködések?

Abszolút benne van a lehetőség, de a korlátokkal is tisztában kell lennünk. Hiszen egy magyar-magyar kapcsolat egy kolozsvári román professzort például miért érdekelne? Szerintem fontos lenne ezekben a kapcsolatokban is megnyitni az ajtót, a magyar tudományos munkát angolul, lengyelül, szerbül, románul és szlovákul is megcsinálni, lehetővé tenni a csatlakozást a nyelvi korlátok lebontásával, az egyetem más nyelvű oktatóinak a bevonásával.

Mi ebben egy egyetem felelőssége?

Minél több nemzetközi programban vesz részt az intézmény, annál flexibilisebb lesz. Nem nézhetünk félre, tudomásul kell venni, hogy növekszik a verseny az iskolák között. Persze nehezen lehet leküzdeni a régi be-rögződéseket. Megnyugtató, hogy ezek nem született adottságok, ezeket tanulni lehet. **A nemzetköziesítés, a hallgatók, oktatók külföldi támogatása a legjobb dolog, amibe befektethet az egyetem.** Tehát kötelessége minél több oktatási programban együttműködni, és ösztönözni a munkaválalókat, hogy aktívan éljenek ezekkel a lehetőségekkel. ♦

INNOVATÍV OKTATÁSI MÓDSZEREKKEL A NEMZETKÖZIESÍTÉSÉRT

A *problem based learning* (PBL) és a *solution based learning* (SBL), vagyis a probléma és megoldás alapú tanulás mindennapos metodológia a világ több ismert, vezető egyetemén. **Alpár Vera Noémi** szociológus és közgazdász 17 éve kutatja és tanítja a hatékony és társadalmi, területi értelemben a jelenleginél magasabb szintű esélyegyenlőséget biztosító oktatás, tanulás módszereit. A kutató eddig négy ország (Hollandia, Románia, Kanada, Magyarország) kilenc neves felsőoktatási intézményében alkalmazta a PBL-t és az általa továbbfejlesztett, hazai viszonyokra adaptált SBL módszert. Utóbbinak elsődleges célja a való életben minél jobban hasznosít-

ható tudás megszerzése, a meglévő ismeretek és kompetenciák aktivizálása, alkalmazása, valamint a tanulók belső motivációinak felébresztése és fejlesztése. A Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Karának tanársegédjével, a módszertan hazai felsőoktatásba történő adaptálásának lehetőségeiről és nehézségeiről beszélgettünk.

Hogyan született meg Önben a módszerek kutatásának igénye, az elköteleződés a módszertan iránt?

Évek óta foglalkoztam a tanuláshatékonyság, tanulási motiváció kérdéseivel, így komplexebb megértésen alapuló válaszokat kerestem azokra a problémákra, amelyek a 21. században a munka és az iskolarendszer világában felmerülnek. Úgy gondolom, a felsőoktatásban különösen nagy szükség van inter- és multidiszciplináris gondolkodásra. Mindig rendkívüli módon érdekelt, hogy mely tárgyak, kurzusok és tanárok mitől hatnak, vagy nem hatnak a diákságra, mitől szeretik, mitől fejlesztik a gondolkodásukat, vagy éppen ellenkezőleg, miért hullott homályos

unalomba egy-egy kurzus. Az is fontos megfigyelés, hogy ez utóbbi esetekben a hallgatók rosszabb eredménnyel is végeznek, tehát a tanulási hatékonyság alacsony. Ez is bizonyítja, hogy érdemes minél színesebb, interaktívabb órákat tartani, azonban a felsőoktatásban dolgozóknak – a közép- és alapkú iskolai tanárokkal ellentétben – nem feltétlenül kell didaktikát, pedagógiát, oktatásmódszertant tanulniuk, tehát inkább **az oktatók személyiségétől és a tapasztaltságától függ, mennyire effektív az egyetemeken a tudásátadás.**

Hol találkozott először ezzel a módszertannal?

Maastrichtban, Hollandiában találkoztam először a *problem based learning*-gel, azonban Nagy-Britanniában és Kanadában is kutattam a témával kapcsolatban. A maastrichti egyetemen az első modultól kezdve így tanították a csoportunkat, miközben ennek nem is voltunk tudatában. Elemi erejű tapasztalás volt, mert a csoporttal nagyon nehéz európai, illetve világméretű problémákra iszonyú sebességgel dolgoztunk ki alternatívákat, megoldásokat, játszottunk el tárgyalási pozíciókat,

...innovatív és kreatív módon lehet gazdagítani, izgalmasabbá, sőt játékosabbá tenni a tanulás és a tanítás módszertani gyakorlatát.

szimuláltunk valódi politikai és tudományos vitákat érvekkel és ellenérvekkel. Ekkor, a képzést követően tettem fel magamnak a következő kérdéseket: Mi történt velünk? Vajon hogyan jutottunk el szinte képességeinket meghaladóan magas színvonalra a gondolkodásban? Hogy lettünk eddig érdektelen témákat ifjú lendülettel kutató és a megoldásokat lelkesen prezentáló egyetemisták?

Hogy sikerült a válaszokat magával hoznia, amikor hazaköltözött?

Hazatérve, Magyarországon több egyetemen is tanítottam óraadóként, nemzetközi kurzusokat tartottam, és ekkor határoztam el, hogy a nyitott kollégák részére mentorként átadom, illetve közösen velük fejlesztem a hazai felsőoktatásra adaptálva a saját SBL módszeremet. Ebben a munkámban a Metropolitan Egyetem MyBrand képzők képzése mentorrendszer ad nagyszerű szakmai támogatást és a többi kollégámnak is fejlődési lehetőséget. Úgy gondolom, így igazán izgalmas és komplex „eszközt” kínálok az oktatóknak, amivel innovatív és kreatív módon lehet gazdagítani, izgalmasabbá, sőt játékosabbá tenni a tanulás és a tanítás módszertani gyakorlatát. A hallga-

tóimnak is el szoktam mondani, hogy egy tanár legalább annyit tanul egy szemeszterben tőlük, mint amennyit átad a tudásából.

Röviden összefoglalva mi képezi a módszer lényegét?

A lényege a módszernek röviden: izzadságos magolás helyett élvezetes és új élményekkel teli tanulás. A PBL/SBL-típusú tanulás középpontjában nem a tananyag és a tanár áll, a rettegett számonkéréssel hármast alkotva, hanem a kíváncsiság, a rejtély és az akár többféle megoldás. A diák hosszú távon és bonyolult összefüggésekben képes létrehozni és rögzíteni információkat. A módszer növeli a kreativitás szintjét, egyúttal tutor típusú vezetéssel igazi közösségi élménnyé is válhat.

Hogyan fogadták a magyar intézmények, oktatók?

Az első élményeim nem voltak igazán pozitívak. Voltak, aki úgy értékelték, hogy nem készülök az óráimra, holott egy PBL órára körülbelül kétszer annyit kell készülnöm a mai napig, hiszen a diákok a megadott téma bármely (jogi, gyakorlati, elméleti, tapasza-

lati, szakirodalmi stb.) részére rákérdezhetnek a feladott problémahelyzet megoldása során. A helyzet szerencsére sokat változott 2003 óta. Az egyetemek vezetői felkérnek és elismernek, sőt – mint említettem – egyetemi tanár kollégáimat mentorálom. A felsőoktatásban tanulók nagyon szeretik, sok évvel később is emlegetik az izgalmas tudáselemző, feldolgozó órákat, és emlékeznek a bonyolult modellekre, elméletekre, amelyek amúgy már a feledés jótékony homályába vesznének a diploma után. Sőt, beszámolnak róla, hogy használják a mindennapjaikban, a munkájuk során akár vezetőként vagy cégtulajdonosként is.

Lassan két évtizede tart a fejlesztési folyamat tökéletesítése.

És a folyamat még távolról sem fejeződött be! Ez egy élő és változó technika, nem is szeretném, ha betokosodna, kemény protollokat aggatnának rá, vagy nagyon előírászerűvé válna. Ma már a legtöbb dolog nem erről szól, hanem a változáshoz való alkalmazkodás képessége a lényeg. Az SBL egy olyan eszköz, mint egy drót, rengeteg dolgot hajtogathatunk belőle.

Használja itthon a külföldi hallgatók oktatásánál a módszert?

Igen, nagyon szerencsésnek mondhatom magam, mert külföldön és itthon is szervezeti vi-

selkedést, vezetés- és motivációs elméleteket, ösztönzésmentedzsmentet taníthatok rendkívül színes kulturális háttérrel rendelkező egyetemistáknak a világ minden tájáról.

Éppen ezért például egy csoportos problémamegoldással kapcsolatos miniprojektben a megoldások rendkívül kreatívak és innovatívak tudnak lenni, mert **a távoli kultúrák jó együttműködéssel nagyon magasszintű és hatékonyan működő szinergiát képesek indukálni.**

Mik a tapasztalatai ezzel kapcsolatban?

Általánosan elmondhatom, hogy a visszajelzések szerint a nemzetközi diákcsoportjaim nagyon hálásak az interaktív feladatokért, az elfogadó légkörért. Felismerik az előnyeit annak, hogy nem magolással, hanem a valós élet szimulációjával hatékonyan, játékosan és a jövőbeli karrierjük szempontjából valóban hasznos eszközöket, kompetenciákat elsajátítva tanulhatnak. ♦

A NEMZETKÖZISÉG A MINDENNAPOK ALAPJA A NÉMET NYELVŰ EGYETEMEN

Minden német nyelven zajlik az Andrassy Egyetem Interdiszciplináris Doktori Iskolájában, többek között ez biztosítja, hogy a nemzetköziesítés jelen legyen a mindennapokban – mondja **Slachta Krisztina** kutatásért felelős kiemelt referens. Hallgatóik 30 országból érkeznek; német, osztrák, valamint svájci oktatóik mellett többéves kapcsolatokon alapuló nemzetközi professzori hálózatot tartanak fenn; és számos ösztöndíj-programba is aktívan bekapcsolódnak.

NINCS MÁS KÖZÖS NYELV, MINT A NÉMET

Az Andrassy Egyetem oktatói, hallgatói és munkatársai folyamatosan részt vesznek a DAAD, a CEEPUS és az Erasmus+ programokban – ez utóbbi keretében több mint 60 intézménnyel állnak kapcsolatban. Slachta Krisztina szerint az egyetem és a doktori iskola nemzetköziségéhez fontos alapot adnak az ügyviteli munkatársak magas szintű nyelvi és interkulturális kompetenciái is.

A gyakorlatban a teljes tanulmányi kommunikációt németül folytatják a hallgatók a felvételtől kezdve egészen a doktori védésig, hiszen az egész egyetem és a doktori iskola maga alapvetően német nyelvű. Ezért a nyelvtudást illető bemeneti követelmény vagy egy C1-es nyelvvizsga, vagy pedig egy német nyelven szerzett diploma.

A képzéshez illeszkedően az intézmény munkatársainak és oktatóinak nagy része gyakorlatilag anyanyelvi szinten beszél németül, sokan Ausztriából vagy Németországból érkeznek. Vagyis itt olyan kérdések, hogy a tanulmányi osztályon ne beszélje valaki jól a nyelvet, vagy hogy ne legyen meg valamilyen űrlap németül, fel sem merülnek.

„Miután doktoranduszaink több mint nyolcvan százaléka nem magyar, ezért sokszor nincs

is más közös nyelv, mint a német. Legfeljebb néha angolul van egy-egy kurzus” – tette hozzá Slachta Krisztina.

Az Andrassy Egyetem magánegyetem, megalapítása pedig igencsak különleges, ugyanis öt államot találni az alapítók között: Ausztriát, Németországot, Magyarországot, illetve önálló tartományi államként Bajorországot és Baden-Württemberget. Ennek megfelelően minden ország vállalt tette arra, hogy hozzájárul a képzéshez. Például Ausztria felel a történelem és történettudomány oktatásáért, így a grazi egyetemről érkeznek ehhez a professzorok. Németország és a két tartomány a jogi képzést támogatja, amihez a heidelbergi egyetem, míg a közgazdaságtudományi képzést Bajorország bambergi egyetemének professzorai és oktatói segítik. A politikatudományi terület oktatói Svájc-ból és Németországból érkeztek. Ami pedig Magyarországot illeti, hazánk többek között államilag finanszírozott helyek biztosításával segíti a képzést.

Ettől függetlenül vannak persze magyar oktatók is az Andrassy Egyetemen, de érkeznek még a kelet-közép európai térségből is különféle ösztöndíjakkal, például az Erasmus+ vagy a CEEPUS programmal. Így gyakoriak az egyetemen a cseh, a szerbiai és a szlovén vendégoktatók is.

FOLYAMATOSAN VANNAK NEMZETKÖZI RENDEZVÉNYEK

Míg az egyetemet 2001-ben alapították, a doktori iskolája 2006 óta működik. Hogy egy ilyen sokszereplős képzést hogyan lehet összefogni, arra Slachta Krisztina úgy válaszolt: sokszor nem egyszerű. Miután az egyetem kicsi, az adminisztrációt is kevesen végzik, általában egy ügyet egy ember visz végig. Ennek előnye a felesleges bürokráciától mentes működés, az ügyek közvetlen intézésének lehetősége.

Ami egy ilyen rendhagyó egyetem működésében nehézséget tud okozni, az az, hogy a német és osztrák egyetemek szemesztereinek időbeosztása másfél-két hónapos csúszásban van a magyarhoz képest. Ez azt jelenti, náluk csak október 15-én kezdődik az őszi félév, és februárig tart, míg a tavaszi április 15-től július 15-ig. Júliusra viszont Budapest gyakorlatilag kiürül a nyári szünet miatt, így figyelni kell arra, hogy a doktori órák megtartásához inkább hétvégi időpontot válasszanak, amikor az oktatók is könnyebben tudnak eljönni az otthoni egyetemeikről.

Az Andrassy Egyetemnek egyébként nagyon sok nemzetközi rendezvénye is van. „*Ha Magyarországra látogat egy osztrák vagy bajor miniszter, sokszor úgy néz ki a programja, hogy délelőtt elmegy az illetékes minisztériumba, délután pedig előadást tart nálunk*” – meséli Slachta Krisztina. Ez persze nagyon jót tesz az egyetem presztízsének, ugyanakkor sok szervezési munkával is jár.

FÉL LÉPÉSSSEL A TÖBBI EGYETEM ELŐTT

Az intézmény doktori iskolájában egy félévben minimum tíz-tizenkét kurzust hirdetnek meg, ezeken egy-egy oktatóra átlagosan három-négy hallgató jut. **Szinte minden kurzust külsős oktató tart, ezért az egyetem legalább negyven-ötven oktatóval áll folyamatos kapcsolatban.** Van témavezetőjük számtalan európai városból: Hamburgtól Berlinen át Heidelbergig.

Azzal kapcsolatban, hogy a külföldről ideérkező doktoranduszoknak milyen lehetőségük van a szocializációra, Slachta Krisztina elmondta: az első évfolyamos doktoranduszoknak van ismerkedés, városi

túra doktoravatással, illetve este bállal összekötött tanérvnyító ünnepség, szokott lenni szemeszterzáró grillparti, míg év közben a hallgatói önkormányzat szervez programokat a hallgatóknak. Egyébként Budapesten eleve sok német hallgató van például az orvosi és állatorvosi egyetemen, illetve a Corvinuson, így az Andrassy Egyetemre érkező doktoranduszok tudnak maguknak társaságot találni Budapesten.

A képzés színvonalát garantálja, hogy nemrégiben nemcsak az itthoni, de az illetékes német szervezet, az EVALAG (*Evaluationsagentur Baden-Württemberg*) akkreditációs ügynökség is meghosszabbította az Andrassy Egyetem intézményi és egyben a doktori iskola akkreditációját idén szeptembertől. Az intézmény volt ugyanis az első Németországon kívüli egyetem, amit akkreditált a szakbizottság még 2013-ban.

Azzal, hogy az egyetemnek sikerült az akkreditációt meghosszabbítani, egyúttal egy másik kritériumrendszernek is megfelelt: az európai felsőoktatási minőségbiztosítási keretrendszernek, az ESG2015-nek. Utóbbi szempontrendszerét most vezetik be a Magyar Akkreditációs Bizottságnál is, vagyis a hazai egyetemeknek is kötelező lesz azoknak megfelelni. Így mint Slachta Krisztina fogalmazott, az Andrassy Egyetem „*már fél lépéssel előrébb van*”, mint a többi hazai intézmény.

...a teljes tanulmányi kommunikációt németül folytatják a hallgatók a felvételtől kezdve egészen a doktori védésig.

TOVÁBB ERŐSÍTENÉK A MEGLÉVŐ KAPCSOLATOKAT

Az Andrassy Egyetem tervei között szerepel, hogy a már meglévő nemzetközi kapcsolataikat tovább erősítsék. Jelenleg egyébként van egy trinacionális doktorandusz konferenciáról szóló együttműködés köztük és a passauai egyetem, illetve a kolozsvári Babes-Bolyai Tudományegyetem között, ezeket félévente-évente rendezik meg. A passauai egyetemmel pedig már van egy közös *cotutelle* – vagyis kettős doktori képzésről szóló – programjuk is a politikatudományi területre vonatkozóan, és hasonló megállapodás lehetőségét keresik a kolozsvári intézménnyel is.

Ami a doktori iskola jövőbeli terveit illeti, egyik legfőbb céljuk, hogy megtartsák a hallgatói létszámukat. A rekord két évvel ezelőtt volt náluk, mivel húsz doktoranduszt is sikerült felvenniük. Négy németországi egyetemmel zajló közös mesterképzésük (Drezda, Lipcse, Passau, Wuppertal) és nyári egyetemük nagyon jó bemeneti bázist jelent a doktori iskola számára, de nehézség egyrészt, hogy demográfiai okokból csökken a felvehető hallgatók száma, másrészt pedig sokaknak nem megfelelő szintű a német nyelvtudása ahhoz, ami egy két-háromszáz oldalas doktori disszertáció megírásához elenged-

hetetlen. Azok közül pedig, akiknek megvan a megfelelő nyelvtudása, sokan inkább Németországban doktorálnak, hiszen **ma már sokkal könnyebbé vált a mobilitás, és a nemzetközi élvonalba tartozó berlini vagy müncheni egyetemekkel nem könnyű versenyezni.** ♦

KIHÍVÁSOK A KÜLFÖLDI HALLGATÓK DOKTORI KÉPZÉSÉBEN

A felvételizők kiválasztásának gondos folyamata, és odafigyelő, a kezdetektől tudományos teljesítményre motiváló témavezetők – ezek is hozzájárulnak ahhoz, hogy minél kevesebb Stipendium Hungaricum ösztöndíjas hallgató morzsolódjon le a doktori képzésből a BME-n. Arról, hogy mik a távoli országokból érkező diákok felvételének kockázatai, és milyen jó gyakorlatok működnek a Műegyetemen ezek csökkentésére, **Levendovszky János** professzorral beszélgettünk.

A felvételi procedura kitágításával és kismértékben összetettebbé tételével érhető el leginkább, hogy valóban alkalmas hallgatók érkezzenek a Stipendium Hungaricum programmal a doktori iskolákba – véli Levendovszky János, a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem (BME) tudományos és innovációs rektorhelyettese.

Míg a doktori képzésre érkező magyar hallgatók teljesítményét könnyű ellenőrizni – például az előzetes tudományos eredményeik, illetve a TDK tevékenységük alapján – addig a külföldi diákokét sokkal nehezebb alaposan megismerni. Ezért a Stipendium Hungaricum programban pályázók felvétele is fokozott kockázatvállalást jelent. Bár ebben az esetben is érkeznek a hallgatóktól a felvételi döntéshez szükséges dokumentumok, például önéletrajz vagy bizonyítványok, sokszor olyan közel-keleti, dél-amerikai vagy délkelet-ázsiai egyetemen végeztek, ahol a tanulmányok háttérét és a kapott ismeretek mélységét nincs mód részletesebben ellenőrizni, és személyes kontaktus híján nehezebb a felvételi döntést meghozni.

A képzés során való lemorzsolódás viszont sem a stipendiumos hallgatónak, sem az intézménynek nem érdeke, hiszen a kevesebb fokozatszerzés a doktori iskolák minősítését is rontja, a sikertelen tanulmányoknak pedig az egyéni életút szempontjából is van kockázata.

SOKSZOR HIÁBA A NYELVVIZSGA, ELÉGTELEN A NYELVTUDÁS

Ezért a Stipendium Hungaricum programmal érkező diákok felvételével járó kockázat csökkentésére a BME doktori iskoláiban összetettebb felvételi folyamatot alkottak meg. Ennek első lépése a pályázatok érvényességének elbírálását követően, hogy a doktori iskolák egy weboldalon ismertetik a témakiírásokat, amelyek közül három témát is megjelölhet a jelentkező. Ez alapozza meg azt, hogy tényleg egybevágyjon a témavezető és a hallgató szakmai érdeklődése és kutatói munkája, valamint ezt megelőzi egy hosszas levelezés is a potenciális témavezetőkkel.

A bizonyítványok és a szakmai háttér ellenőrzése után Skype-on interjúztatják a felvételizőket egy tizenötperces beszélgetés keretében. „*Nagyon informatív tud lenni egy strukturált beszélgetés, képet kapunk a jelentkezők nyelvtudásáról, alapvető szakmai ismereteiről és a motiváltságáról*” – jegyezte meg Levendovszky János. Ugyanis sokszor hiába rendelkeznek nyelvvizsgával a felvételizők, egy telefonos interjú során derül ki, valóban adekvát-e a nyelvtudásuk.

A Stipendium Hungaricum programban részt vevő intézményekben egyébként kötelező az online szakmai/nyelvi felvételi, ezért

a BME-n is kitöltetnek a jelentkezőkkel egy írásbeli tesztet, hogy meggyőződjenek arról, a doktori tanulmányok megkezdéséhez megfelelő-e az általános szakmai műveltségük.

A folyamat végén a potenciális témavezető adja meg az értékelést a jelentkezőről, ez alapján küld a BME a Tempus Közalapítványnak visszajelzést arról, javasolják-e az adott hallgató felvételét. „*Nehéz tökéletesen felmérni a hallgatók tudását, de ezzel a felvételi procedúrával igyekszünk legalább a nyilvánvaló eseteket kiszűrni, akik egyértelműen nem a doktori képzésbe valók*” – tette hozzá Levendovszky János.

A TÉMAVEZETŐ A KÖLDÖKZSINÓR

A BME doktori iskoláiban arra is nagy hangsúlyt fektetnek, hogy a stipendiumos hallgatók érkezésük után sikeresen integrálódjanak az egyetemi életbe. Például működik az egyetemen az úgynevezett „buddy-program”, amelynek lényege, hogy a külföldi hallgatót egy magyar diák kalauzolja az egyetemi élet és Budapest megismerése során. A hallgatók boldogulását megkönnyíti, hogy a BME gyakorlatilag „kétnyelvű” intézmény, vagyis az egyetemen belül szinte mindenhol lehet érvényesülni angol nyelvtudással.

A legfontosabb persze a témavezető személye, aki szinte „köldökszínorként” funkcionál a hallgató és az egyetem között, a tudományos vezetés mellett az információátadás és beilleszkedés szempontjából is. A BME egyes karain a témavezetőket anyagilag is motiválják, hogy külön figyeljenek a külföldi fiatalokra.

A BME doktori iskoláiban arra is nagy hangsúlyt fektetnek, hogy a stipendiumos hallgatók érkezésük után sikeresen integrálódjanak az egyetemi életbe.

Ugyan a törvényi előírások engedik, hogy egy témavezetőre akár négy PhD-ző is jusson, a BME egyes karain ezt a stipendiumos hallgatóknál kettő főben maximalizálják.

A rektorhelyettes szerint a jó témavezető szakmailag következetesen vezeti a hallgatót, rendszeresen találkozik vele, és tényleg a kutatás és a publikálás felé tereli már a kezdetektől. Ugyanis a stipendiumos hallgatók esetén a fokozatszerzés egyik kockázata lehet, hogy nem publikálnak időben. Itt nem elsősorban a konferenciákon történő publikációkra kell gondolni, hanem az impaktfaktoros folyóiratokban való megjelenésekre. Miután a BME-n magas minőségű tudományos folyóiratokban közölt publikációkat várnak el, ezért számolni kell azzal, hogy hosszú lehet az átfutási idő a beküldéstől a megjelenésig.

KOCKÁZAT, DE VÁLLALHATÓ

Levendovszky János összességében úgy értékelte: a Stipendium Hungaricum programmal érkezők fogadása vállalható kockázattal jár a BME doktori iskolai számára, és jelentősen hozzájárul a nemzetköziesítéshez.

És hogy a BME doktori iskolái honnan merítenek ötletet a jó gyakorlatokhoz? A rektorhelyettes szerint fontos, hogy az oktatói gárda egy része is töltött időt külföldön.

Másrészt az is segíti a nemzetköziesítését, hogy több *dual degree* megállapodásuk van külföldi intézményekkel. Így a közös képzések során belelátnak az ottani folyamatokba, amelyek tapasztalataiból meríthetnek a későbbiekben. Azt is fontosnak tartja, hogy az egyetem doktori iskoláiban ne csak a hallgatók legyenek nemzetköziek, de a fokozatszerzés folyamatának és a minőségbiztosításnak a résztvevői is, például a nemzetközi bíráló bizottságok.

Levendovszky János a BME további terveiről szólva elmondta: mivel bizonyos esetekben a témavezetők részéről is szükséges az attitűdváltozás, ezért kulturális kurzusok beveze-

tésén is gondolkodnak, hogy témavezetőik mélyebb bepillantást kapjanak abba a kultúrkörbe, ahonnan a hallgatók érkeznek – ezzel is segítve a hatékony témavezetést.

Hangsúlyozta: a hallgatók fokozott segítése természetesen nem jelent kompromisszumot a képzés minőségében. A doktori képzésnek ugyanaz a színvonala mind a magyar, mind a külföldi hallgatók számára.

Szintén a tervek között szerepel a BME kollégiumi férőhelyeinek a bővítése. Ugyan azok a hallgatók, akiknek nem jut kollégiumi férőhely, kapnak lakhatási támogatást, és a BME segíti őket a lakáskeresésben, de sajnos magasak az albérletárak, ami nehézséget okoz.

Az újabb típusú, négy éven át tartó doktori képzést még nem végezték el az első stipendiumos diákok, de ha ez megtörténik, a BME tervezi az utánkövetésüket. Ez azért lényeges, mert a végzett stipendiumos diákok kapcsolódási pontokat jelentenek a küldő országgal, ami új lehetőségeket nyithat az egyetem előtt, és ez fontos faktora lehet a nemzetköziesítésnek. ♦

...a végzett stipendiumos diákok kapcsolódási pontokat jelentenek a küldő országgal, ami új lehetőségeket nyithat az egyetem előtt.

AZ OKTATÓI MOBILITÁS HATÁSA A FELSŐOKTATÁSI INTÉZMÉNYEK NEMZETKÖZIESEDÉSÉRE

AZ OKTATÓ
mobilitáson vesz részt,
amelynek köszönhetően:

tka.hu
© Tempus Közalapítvány

